

Ә.М. Оразбаевтың 95 жылдығына арналған
**«ҚАЗАҚСТАН МЕН ІРГЕЛЕС ЕЛДЕРДІҢ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРАСЫН ЗЕРТТЕУДЕГІ
ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР МЕН ТҰРҒЫЛАР»** атты
«ІХ ОРАЗБАЕВ ОҚУЛАРЫ»
халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
I-бөлім

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-методической конференции
«ІХ ОРАЗБАЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ»
по теме **«СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ И ПОДХОДЫ В ИЗУЧЕНИИ
ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ КАЗАХСТАНА И СОПРЕДЕЛЬНЫХ СТРАН»**,
приуроченной к 95 летию А.М. Оразбаева
Часть I

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ
«ТАҢБАЛЫ» ТАРИХИ-МӘДЕНИ ЖӘНЕ ТАБИҒИ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОРЫҚ-МУЗЕЙІ

Ә.М. Оразбаевтың 95 жылдығына арналған
«ҚАЗАҚСТАН МЕН ІРГЕЛЕС ЕЛДЕРДІҢ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРАСЫН
ЗЕРТТЕУДЕГІ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР МЕН ТҰРҒЫЛАР» атты
«IX Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

28-29 сәуір 2017 жыл
I бөлім

PROCEEDINGS
of International Scientific and Methodical Conference
"IX Orazbayev Readings" on the theme
"MODERN METHODS AND APPROACHES IN STUDYING OF HISTORIC AND CULTURAL
HERITAGE OF KAZAKHSTAN AND THE ADJACENT COUNTRIES",
dated for the 95th anniversary of A. M. Orazbayev

28-29 April, 2017
Часть I

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-методической конференции
«IX Оразбаевские чтения» по теме
«СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ И ПОДХОДЫ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИКО-
КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ КАЗАХСТАНА И СОПРЕДЕЛЬНЫХ СТРАН»,
приуроченной к 95 летию А.М. Оразбаева

28-29 апреля 2017 г.
Part I

Алматы
«Қазақ университеті»
2017

Редакция алқасының төрағалары

Ғ.М. Мұтанов – техника ғылымдарының докторы, академик, әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университетінің ректоры

Әлімбай Нұрсан – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейінің
директоры, профессор

Редакциялық алқа:

Т.С. Рамазанов – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғылыми-инновациялық жұмысы жөніндегі проректоры, ф.-м.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі;

М.С. Ноғайбаева – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің тарих, археология және этнология факультетінің деканы, т.ғ.к., доцент; **Ә.Т. Төлеубаев** – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың «Археология, этнология және антропология» ғылыми-зерттеу институтының директоры, т.ғ.д., профессор; **А. Садуақасұлы** – «Таңбалы» тарихи-мәдени және табиғи мемлекеттік қорық-музейінің директоры; **Р.С. Жуматаев** – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың археология, этнология және музеология кафедрасының аға оқытушысы

Жауапты редактор

Ғ.Қ. Омаров – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Археология, этнология және музеология кафедрасының меңгерушісі, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент

Құрастырушы

Р.С. Жуматаев, С.Т. Сағындықова, С.А. Сапатаев

«Қазақстан мен іргелес елдердің тарихи-мәдени мұрасын зерттеудегі заманауи әдістер мен тұрғылар» атты «IX Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары / Жауапты ред. Ғ.Қ. Омаров. 1 бөлім. – Алматы: Қазақ университеті, 2017. – 337 б.

ISBN 978-601-04-2343-5

Ә.М. Оразбаевтың 95 жылдығына арналған «IX Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдарының жинағына Қазақстан және іргелес өңірлердің археологиясы мен этнологиясының, музей ісінің бүгінгі күнгі өзекті мәселелеріне арналған зерттеулер енген. Материалдар жинағы археологтарға, этнологтарға, тарихшыларға және қалың көпшілікке арналған.

В сборник материалов международной научно-методической конференции «XI Оразбаевских чтения» приуроченной к 95-летию А.М. Оразбаева вошли актуальные исследования, посвященные современным проблемам археологии, этнологии музеологии Казахстана и сопредельных регионов. Материалы сборника предназначены археологам, этнологам, историкам и широкой общественности.

© Әл-Фараби атындағы Қазақ ҰУ, 2017

ISBN 978-601-04-2343-5

казылды. Ашылған қорған қабырғасы оңтүстік-батыстан солтүстік-шығысқа қарай созылып жатыр. Оның ұзындығы 10,6 м, қалыңдығы 4,2 м, сақталған биіктігі оңтүстігінде 2,5 м, солтүстігінде 1 м. Қорған қамалы көлемдері 30x15x8, 28x14x8 см болып келетін шикі кесектерден қаланған. Қамалдың батыс бөлігінен яғни ішкі жағынан 0,7 м тереңдіктен VI ярустан күйдірілген қыштан қаланған бөлме орны ашылды.

Ашылған бөлменің жалпы аумағы 2,8x1 м, оңтүстік қабырғасы қазба астында қалғандықтан анықталмады. Солтүстік қабырғасы оңтүстік-шығыстан солтүстік-батысқа қарай бағыттталып жатыр. Оның ұзындығы 2,8 м, қалыңдығы 0,5 м, сақталған биіктігі 1 м. Шығыс қабырғасы қорған қабырғасымен байланысып жатыр. Оның ашылған ұзындығы 1 м, биіктігі 1,3 м. Батыс қабырғасы оңтүстік-батыстан солтүстік-шығысқа қарай бағыттталып жатыр. Ашылған ұзындығы 1 м, қалыңдығы 0,5 м, сақталған биіктігі 0,2 м.

Осы анықталған солтүстік және батыс қабырғалары көлемдері әр түрлі күйдірілген қыш сынықтары мен шикі кесектерден қаланған. Сонымен қатар астыңғы бөлігіне шағын тау тастары да қаланған. Бұл бөлменің астыңғы жағынан 0,1 м қалыңдықта күл қабаты жатыр. Бөлменің іші сол күл қабатына дейін тазаланды. Осы бөлменің солтүстігінен екінші бөлменің екі қабырғасы ашылды. Бөлменің жалпы аумағы 4x2 м. Ашылған бөлменің оңтүстік және батыс қабырғалары қазба жиегінің астында қалғандықтан анықталған жоқ. Солтүстік қабырғасы оңтүстік-шығыстан солтүстік-батысқа қарай бағыттталып жатыр. Қабырғаның ашылған ұзындығы 1,2 м, қалыңдығы 0,9 м, сақталған биіктігі 0,3 м. Шығыс қабырғасы оңтүстік-батыстан солтүстік-шығысқа қарай бағыттталып жатыр, ұзындығы 3,3 м, қалыңдығы 0,5 м, биіктігі 0,1-0,5 м. Анықталған осы екі қабырға көлемдері әр түрлі күйдірілген қыш сынықтары мен шикі кесектерден қаланған.

Қорыта келгенде 2016 жылы Сығанақ археологиялық экспедициясы далалық қазба жұмыстарын ортағасырлық Сығанақ қаласының солтүстік-шығыс қақпасының кешеніне кіретін қамал жанында 2011 жылы салынған № 10 қазбада жалғастырылды. Қазба жұмыстары сол жылдардағы қазбаның онана ары тереңдету негізінде 15x20 м аумақ белгіленіп, 5x5 м шаршы метер қазылды. Қазба қаланың негізгі қамалы мен қақпа құрылысының қосылған жерінен салынды. Қазба жұмыстарының негізгі бөлігі сол жақ қорған қамалының солтүстік-батыс бөлігінде жүргізілді. Соның нәтижесінде қазбаның 3 құрылыс кезеңі анықталды. Алғашқы құрылыс кезеңі жақсы сақталмағандықтан жобасын алынып, толығымен алынып тасталды. Екінші және үшінші құрылыс кезеңдеріндегі анықталған құрылыстар сол қалпында қалдырылып, жобалары мен тік кесінділері алынды. Осы екі құрылыс кезеңіндегі анықталған құрылыстарды бірінші құрылыс кезеңінің қоқыс шұңқырлары бұзып жатыр. Сонымен қатар қаланың негізгі оң және сол жақ қорған қабырғалары белгілі бір аумақта анықталды.

---

1. Жолдасбаев С., Мургабаев С., Нурханов Б., Бахтыбаев М., Арынов Қ. 2011 жылы Ортағасырлық Сығанақ қаласында жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстарының есебі (аралық есеп) ҚР Мәдениет министрлігінің мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы бойынша 2009-2011 жж. арналған Мәдениет саласындағы қолданбалы зерттеулер аясында орындалған. – Түркістан, 2011. – 133 б. / ХҚТУ АҒЗО архиві. Инв.№11.

ПӘРМЕНҚҰЛ С.Т.

**СЫРДЫҢ ОРТА АҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕРЛЕУ ҒҰРЫПТАРЫ
НЕМЕСЕ ОТЫРАР ӨңІРІНЕН АНЫҚТАЛЫП ОТЫРҒАН МОЛАЛАРҒА
ЖҰРГІЗІЛГЕН ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫНА ҚЫСҚАША ШОЛУ**

Көне Фараб өңіріне Сырдария өзенінің орта ағысында, яғни, бір шеті Қызылқұм шөлімен, бір жағы Түркістан уәлаятымен, бір жағы Қаратау сілемдерімен шектесіп жатқан үлкен алқап кіреді. Тарихи-мәдени ескерткіштер тығыз орналасқан осы өңірді ежелгі сақ-массагеттерден тарайтын ғұн, қаңлы тайпаларынан бастап, оғыз, қыпшақ тайпалары мекендеген. Бұл пікірімізді осы өңірге жүргізіліп отырған археологиялық барлау жұмысы нәтижесінде табылып отырған б.з.б. I ғасыр мен б.з. II ғасырларына жататын жерлеу ескерткіштері мен қала орындарынан табылып отырған заттай материалдар нақтылай түседі.

Қазіргі Отырар ауданына қарасты Темір ауылының солтүстік-шығыс шетінен анықталған қорымда 1976 жылы Б.Нұрмағанбетовтың жетекшілігімен қазба жұмысы жүргізілген болатын. Б.з. II-IV ғасырына тән қорымда 27 жерлеу орны қазылып зерттелді. Қазба жұмысы барысында бұл қорымнан жерлеу үлгісінің 3 түрі анықталды. Оның біріншісі – басы солтүстік-солтүстік-шығыс бағытында, бетін оңға қаратып шалқасынан жатқызылған мүрделер тобы кіреді. Екінші түріне – басы батыс-оңтүстік-батыс бағытында қойылып, бетін жоғары қаратып, шалқасынан қойылған мүрделер тобы ал, үшінші түріне – шалқасынан жатқызылып, басы оңтүстік-оңтүстік-шығысқа қаратылған мүрделер тобы кіреді. Қазба барысында табылған заттай материалдарға сүйене отырып, атап айтар болсақ, саздан қарабайыр түрде жасалған саптыаяқтар мен құмыралырға, қару-жарақ түрлері мен әшекей бұйымдарына талдау жасай отырып сақ-массагет тайпаларының жалғасы болып табылатын ғұн тайпаларына тән екендігін анықтаған [1, 519 б.].

Ал, ғалымдар арасында қаңлы астанасы ретінде танымал Көкмардан қалажұртының мазаратын 1977-80 жылдары аралығында ОҚКАЭ-ның отряды ашып зерттеді. Кейінірек, яғни, 1989-90 жылдары ОМАҚМ қызметкерлері тарапынан зерттеу жұмысы жалғасын тапты. Алғашқы, 1977 жылы Б.Нұрмаханбетовтың жетекшілігімен жүргізілген алғашқы қазба жұмысы нәтижесінде Көкмардан мазаратын екі топқа бөліп қарастырды [2, 519 б.] және қазба жұмыстары барысында көптеген нәтижелерге қол жеткізілді. Бұл жерде рулық жерлеу ғұрпы жақсы сақталған. Мәйіттер пахсадан көлемді етіп соғылған платформаларға ойылып қойылған. Бұл жерде тағы бір назар аударарлық жәйт, мүрдені қоюда ешқандай реттіліктің жоқтығы. Мүрделердің бастары дүниенің кез-келген бағытына қарай, қойылатын жердің ыңғайына қарай орналастырылған [3, 273-283 бб.]. Бір деректерде б.з.д. III ғасырдан бастап жазба тарихта әйгілі болған қаңлы елінің негізгі территориясы Сырдарияның орта алқабы мен Қаратау өңірінде болғандығы айтылады.

Отырар өңірінде жүйелі түрде зерттелген Марданкүйік қорымына 1988 жылы Қазақ ССР ҒА Тарих, археология және этнография институтының Тарих және мәдениет ескерткіштерінің жинағының экспедициясы қазба жүргізген болатын [4, 137 б.]. Жергілікті халықтың тарапынан Қоңыртөбе аталып келген Марданкүйік қалажұрты 1990 жылы жасалған ғылыми есепте Қоңыртөбе деген атпен берілген. Алайда, 2007 жылы шығарылған Оңтүстік Қазақстан облысы Тарих және мәдениет ескерткіштерінің жинағында Марданкүйік деген атпен кездеседі. Қоңыртөбе I – II қорымы деп екі топқа бөлініп зерттелген қорымнан 51 бейіт қазылып зерттелген. Атап айтар болсақ, Қоңыртөбе I қорымынан 43 бейіт, Қоңыртөбе II қорымынан 8 бейіт қазылған болатын [5, 77 б.].

Кейінгі уақытта Отырар өңірінде ортағасырлық жерлеу орындарына арнайы экспедиция ұйымдастырылмаса да ара-тұра кездейсоқ табылған жағдайда зерттеу жұмысы жүргізілуде.

2008 жылы Мәдени мұра бағдарламасы аясында Отырар ауданына қарасты Балтакөл ауылының оңтүстік шетінде орналасқан Қауған қалажұртының шахристан бөлігіне қазба салынған болатын. Ортағасырлық Құнжан (Құнан) қаласымен сәйкес келетін Қауған қалажұрты туралы мәлімет XVI ғасыр деректерінде аталады [6, 74 б.]. Төбеге қазба жұмысын жүргізуден алдын төбені аралап танысу жұмыстары жүргізілді. Аралап танысу барысында ескерткіштің батыс бөлігінен, шахристан қорғанының сыртынан бұзылған кесене орны анықталды. Қабырғаның сыртқы жағынан қорған-қабырға іргесіне тақап салынған кесененің көлемі 4x4 м. Тікбұрышты етіп жерден қазылып салынған кесене қабырғалары көлемі 25x25x5 см келетін, XIV-XV ғасырларға тән күйдірілген қышпен нығайтылып, әр бұрышынан бір-біріне қарама-қарсы қырлы тақия формасында күмбез көтерілген. Жер бетінен 1 м шамасында көтерілген күмбез үстіне топырақ үйілген.

Қазба жұмысы кесене ішіндегі үрінді топырақ пен қоқыстарды тазартудан басталды. Қазба барысында кесенеге кіретін есік орны анықталмады. Шамасы, кесене ішіне мүрде қойылғаннан кейін сыртынан қалап бекітілген болса керек. Бос топырағын қырып тазалау барысында еден деңгейінен алты жерден көлемі 1x1 м шамасында келетін лақат сұлбасы анықталды. Жақтаулары қам кесекпен қаланған лақаттардың ішіне мүрделердің ұзақ сақталатын бас, жамбас сүйектері, қабырғалары мен омыртқа бөліктері қойылған. Бұл жерде басты назар аударатын нәрсе, кесене ішіне қойылған мүрделер сөрелі үрдісімен тасымалданып әкелінгені болып отыр. «Сөрелі» сөзі қазақ тілінен ұмытылып бара жатқан көне сөздердің бірі, жаугершілік уақытта жорықта не болмаса алыс сапарда жүріп марқұм болған кісілерді уақытша тұрақтататын орынды айтады екен [7].

Мұндай кесене 1975 жылы Түркістаннан, Қожа Ахмет Ясауи кесенесі маңынан табылған болатын. Алайда, бұл жердегі кесене көп қырлы, кірер есігі бар және кесене ішіне қойылған мүрде қаңқаларының сақталуы жақсы және барлығы бір бағытта орналасқан болатын [8, 59-72 бб.].

Жерлеу орындары жиі кездесетін, ортағасырға тән қаланың бірі Отырар қалажұртында жекелеген немесе рулық жүйеде қойылған қорым көптеп кездеседі. Осындай қазба жұмыстарының бірі 2011 жылы Отырар төбенің оңтүстігінен 1,3 км жерде орналасқан, диаметрі 18 м, биіктігі 2 м келетін

шағын төбеге салынды. Төбенің оңтүстік-батыс бөлігі ауыз суға траншея қазу кезде бүлінген. Төбе айналасында траншея қазу барысында көптеген адам сүйектері сыртқа шығып қалған болатын. Бұл жер ортағасырда Отырардың қорымы болғандығын айғақтайды.

Қазба барысында солтүстік-шығыстан оңтүстік-батыс бағытында салынған, көлемі 10x7 м келетін екі бөлмелі құрылыс орны анықталып зерттелді. Құрылыс қабырғалары қам кесектен қаланып, еденіне сынық қыштар төселген. Сыртқы есік орны оңтүстік-батысында орналасқан ауызғы бөлменің солтүстік-батыс қабырғасынан анықталды. Ауызғы бөлменің көлемі 4,4x4,4 м. Кіре-беріс сол жақта, яғни, қабірханамен ортақ қабырғаның екі бұрышында еденге орнатылған пеш пен ошақ орналасқан.

Солтүстік-шығысында орналасқан қабірхана бөлмесінің көлемі 4,3x4,6 м. Бейіт бөлменің ортасына, бас жағы солтүстік-батыс қабырғаға тақай қойылған. Қам кесектен қаланып, үстінен сабан аралас сылақпен сыланған бейіттің ұзындығы 3,70см, ені 1,45 см, сакталған биіктігі 0,4 м. Бейітті айналдырыла зияратшылар қоршап отыратын орын қалдырылған. Бейіттің аяқ жағынан қабырғаға ойылып қойылған, көлемі 1,60x50 см, биіктігі 35см келетін тек орны анықталды. Мұндай құрылыс жобаларын Арыстанбаб, т.б. кейінгі ортағасырлық кесенелерден кездестіруге болады.

Кесенеге жүргізілген қазба барысында тек аз мөлшерде ашық-жасыл түсті сыр жағылып, шыңылтырланған орта кесе мен құмыра сынықтары, қалыппен өрнектелген қақпақ сынықтары алынды. Құрылыстың мерзімі табылған заттар мен еденіне төселген қыштарға қарап XIII-XIV ғасыр аралығында салынған кесене болуы мүмкін деп жобалап отырмыз.

1. Нурмуханбетов Б. В. Могильник Кыркескен // Археологические открытия 1976 года. Издательство «Наука», Москва 1977. Стр-519.

2. Нурмуханбетов Б. В. Раскопки некрополя Кок-мардан // Археологические открытия 1977 года. Издательство «Наука», Москва 1978, Стр-519.

3. Оңтүстік Қазақстан облысы Тарих және мәдениет ескерткіштерінің жинағы. Отырар ауданы // 273-283 бб.

4. Оңтүстік Қазақстан облысы Тарих және мәдениет ескерткіштерінің жинағы. Отырар ауданы // 137 б.

5. Отчет археологической экспедиции по изучению средневековых городов Казахстана // Алматы 1991 г. Стр-77.

6. Оңтүстік Қазақстан облысы Тарих және мәдениет ескерткіштерінің жинағы. Отырар ауданы // 74 б.

7. Мүсірепов Ф. Ұлпан // Таңдамалы шығармалар. Алматы. 1980 ж. III том.

8. Ерзакович Л.Б., Нурмуханбетов Б., Ордабаев А., Подземное погребальное сооружение в Туркестане // Археологические исследования в Отраре, «Наука» КазССР. Алма-Ата 1977, Стр-59-72.

Ақымбек Е.Ш.

ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ШОРТӨБЕ ҚАЛАСЫ

Ортағасырлық Шортөбе қаласы Жамбыл облысы, Қордай ауданы, Бұлар батыр ауылынан 0,2 км шығыста, Сортөбе ауылынан 2 км батыста орналасқан (1-сурет). Шу өзенінің оң жағасынан 0,4 км жерге орталық бөлігі жайғасқан қаланың географиялық координаттары: 43Т 516300 UTM 47471700. Қала ортағасырлық Қысмышы қаласынан 5 км оңтүстік-шығыста жатыр. Қаланың атауы шығысындағы Сортөбе ауылының атауымен қойылған болуы керек. Кезінде ауыл Шортөбе деп аталған. «Сор» немесе «шор» сөздерінің мағынасы бір-біріне ұқсас. Сор – аяқ батып кететін тұзды батпақ [1, 276 б.]. Шор – Орта Азия мен Қазақстандағы сазды құрғақ дала мен шөлде кездесетін, беті ақ жылтыр ойпаңдар [2, 402 б.]. Ауылдың атауы осы «сор» сөзімен байланысты екендігі анық. Себебі, ауылдың оңтүстік жағынан Шу өзені ағып өтеді.

1-сурет. Ортағасырлық Сортөбе қаласы. Ғарыштан түсірілген суреті (Google Earth бойынша)

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРЛЫҚ МӘЖІЛІС / ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Төлеубаев Ә.Т., Жуматаев Р.С., Шағирбаев М.С. Шілікті IV қорымындағы №7 обаның қазбасы нәтижесі.....	3
Dashkovskiy P. K., Ojiganov A. N. The new findings of burial mounds of the scythian period at the burial of inskoy dol (Western Altai).....	10
Бейсенов А.З. Орталық Қазақстан сақ дәуірі қоныстарын зерттеудің кейбір қорытындылары.....	12
Тадина Н.А. О Пазырыкском стиле национальной символики республики Алтай.....	17
Омаров Ғ.Қ., Тишкин А.А. Алтай археологиялық экспедициясының кейбір қорытындылары.....	21
Үмітқалиев Ұ.Ұ., Искаков Қ.А., Өмірбекова Ж. Қазақстан жеріндегі көне тайпалардың жерлеу дәстүріндегі мәйітті сақтау және жөнелту жолдары	27
Бисембаев А.А., Дуйсенғали М.Н., Мамедов А.М., Баиров Н.М., Амелин В.А., Бидагулов Н.Т., Фоменко А.С. Попытка применения фотограмметрии в качестве археологического метода фиксации при исследовании памятника ранних кочевников Шпаки II	35

СЕКЦИЯ I

АРХЕОЛОГИЯДАҒЫ МӘДЕНИЕТТЕР САБАҚТАСТЫҒЫ МӘСЕЛЕСІ / ПРОБЛЕМА ПРЕЕМСТВЕННОСТИ КУЛЬТУР В АРХЕОЛОГИИ

Мамиров Т.Б., Куандық С.Р. История изучения неолита и энеолита Северного Приаралья.....	41
Мамиров Т.Б., Тоқсанова Г.О. Мәдени қабатты палеолит ескерткіштері ежелгі Қазақстан тарихының маңызды дерегі ретінде (Шығыс Қазақстан облысы бойынша)	43
Железняков Б.А., Садуақасұлы А., Херманн Л. Петроглифы Актерека.....	45
Усачук А.Н. Челябинский псалей	52
Мерц И.В., Мерц В.К., Ковалев А.А. Новые памятники эпохи бронзы Тарбагатайского района Восточно-Казахстанской области.....	55
Медетова Д.М., Рахимжанов Қ.Қ. Қола дәуірі: Андронов тарихи-мәдени қауымдастығы.....	58
Сапарова К.С., Хабдулина М.К. Проблемы изучения поздней бронзы Северного Казахстана.....	60
Айтқұл Х.А., Успанова М. К вопросу эпохи бронзы сопредельных территории Западного Казахстана (по материалам фондовой коллекции ЦГМ РК).....	64
Үмітқалиев Ұ.Ұ., Юмакаева Э.А., Ғайса А.М. К вопросу о ремонте скобами керамики бронзового века	66
Айдарханова Е.Е. Батыс Қазақстанның қола дәуірі ескерткіштерінің зерттелу тарихы	67
Бедельбаева М.В. Знаки-символы на курганных плитах могильника Бесоба	71
Zhauymbayev S.U., Yevdokimov V.V., Kukushkin A.I., Shohatayev O.S. Workshop 1 of alat settlement (Karkaraly district of Karaganda region)	76
Сараев В.В. Древние поселения урочища Майбулак.....	78
Айтқұл Х.А. Көшпелілердің ат әбзелдеріне байланысты кейбір мәселелері (ҚР MOM-ның қор коллекциясы негізінде)	83
Қобланұлы М., Хабдулина М. К. История изучения археологии улуса Жоши.....	87
Жанұзақ Р.Ж., Дүйсенғали М.Н. Ақтөбе облысының территориясындағы ерте темір дәуірі ескерткіштерінің зерттелу тарихы (XX ғ.-дың II жартысы)	90
Сапатаев С.А. Алтай аумағындағы жылқы ауыздығы мен сулығының байланысу әдістері.....	92
Амиров Е.Ш., Сейтқалиев М.К. Новые памятники Тасмолинской культуры в павлодарском прииртышье (предварительная публикация)	96
Кучеров П.Ю., Хабдулина М. К. История изучения предметов дистанционного вооружения ранних номадов Сарыарки	98
Борисенко А.Ю., Худяков Ю.С. Бляшки с изображением антропоморфных личин и всадника-лучника из Обь-Иртышского междуречья в собрании Великой Северной Экспедиции.....	103
Vaigunakov D. Rock art of South Kazakhstan	105
Бисембаев А.А., Дуйсенғали М.Н., Мамедов А.М., Амелин В.А., Баиров Н.М., Жанұзақ Р.Ж., Серік Г.С. Работы на аварийном могильнике ранних кочевников Шпаки II в 2016 году (предварительное сообщение)	110
Амиров Е.Ш. Украшения из могильника Каратума	112
Жұматаев Р.С., Исин А.И., Шағырбаев М.С., Айтенов Ж.Қ. Шығыс Қазақстан ерте көшпелілерінің керамикасындағы өрнектер (Семей қаласының облыстық тарихи-өлкетану музейі материалдары негізінде)	115
Тулегенов Т.Ж., Чекин А.Г. Археологические исследования на Рахатском археологическом комплексе.....	123
Горячев А.А. Археологические исследования курганов раннего железного века комплекса Тургень-II в 2016 году.....	128

Білелова Г.Д., Кункашева А.Н. Ақмоладағы Есіл өңірінің этноархеологиялық ескерткештері	134
Солтобаев О.А., Иванов С.С. Исследование могильника сакского времени Бель-саз IV на Центральном Тянь-шане	137
Кенжебаева Е.Ж., Умітқалиев Ұ.Ұ. Аң стилі образдарын интерпретациялаудың кейбір мәселелері	142
Жамбулатов К.А. История изучения памятников позднесарматского времени Западного Казахстана	146
Суркова К.И. Новый памятник позднесарматского времени Южного Зауралья	150
Бесетаев Б.Б., Омаров Г.К. Предметы конского снаряжения раннего этапа скифо-сакского времени из Восточного Казахстана	152
Құрманқұлов Ж., Утубаев Ж., Сүйіндікова М. Шірік Рабат қалашығындағы ортағасырлық үй-жайға жүргізілген зерттеу жұмыстары	158
Жолдасбаев С.Ж., Жетібаев К.М., Мургабаев С.С., Бахтыбаев М.М., Арынов Қ.С., Малдыбекова Л.Ж. Ортағасырлық Сығанақ қаласында 2016 жылы жүргізілген археологиялық зерттеу жұмыстары	161
Пәрменқұл С.Т. Сырдың орта ағысындағы жерлеу ғұрыптары немесе Отырар өңірінен анықталып отырған молаларға жүргізілген зерттеу жұмыстарына қысқаша шолу	166
Ақымбек Е.Ш. Ортағасырлық Шортөбе қаласы	168
Нуржанов А.А., Тулегенов А.К. Конь–феномен цивилизаций Древних тюрок	174
Молдасентов Н. 2011 жылы ортағасырлық Аркук қала жұртында жүргізілген қазба жұмыстары жөнінде	178
Есенов Д.Б. Арал табанындағы сыры ашылмаған қала мен кесене	182
Холбоев З.Т., Кистаубаев С.У. Жұмабабатөбе–алғашқы орта ғасырлар қыстақ мекені	185
Петров П.Н. Нумизматические находки археологического сезона 2014 года в Таразе	188
Тәжекеев Ә.Ә., Султанжанов Ж. К. Сыр бойында орналасқан қазақ мұнаралары	192
Төлеубаев Ә.Т., Жұматаев Р.С., Шағырбаев М.С. Жайпақ қала аумағының зерттелу мәселесі (археологиялық қазба жұмыстарының негізінде)	195
Кожа М.Б. Позднесредневековая соборной мечеть Отрара	200
Холбоев З.Т., Валиев А.Х. Результаты исследовательских раскопок проведенных в городище Калиятепе на 1- рабаде	204
Талеев Д.А., Есенов С.М. Ортағасырлық Қысымшы қаласында 2015 жылы жүргізілген қазба жұмыстары	208
Кушекбаев Ә. Сырдарияның төменгі ағысындағы ежелгі қалалардың тәуелсіздікке дейінгі зерттелу тарихынан	213
Туякбаев М. Памятники раннего и развитого средневековья Туркестанского оазиса	217
Елеуов Е.А. Сырдарияның төменгі ағысындағы XVIII-XIX ғғ. аралығындағы мемориалды-культурлік ескерткіштердің жіктелуі	223

СЕКЦИЯ II ЭТНОЛОГИЯДАҒЫ ЖАҢАШЫЛДЫҚ ПЕН ДӘСТҮР / НОВОЕ И ТРАДИЦИОННОЕ В ЭТНОЛОГИИ

Қалшабаева Б.К. Шет жерлердегі казактардың марқұмды жерлеу және әрулеумен байланысты діни сенім нанымдары	227
Қалыш А.Б. Қазақстандағы некеден тыс бала туу мәселесі	231
Қалыш А.Б. Қазақстандағы некелердің жасы мен ұзақтығы бойынша Ажырасу көрсеткіштері	236
Қыйзатова С.М., Бекназаров Р. Оралмандардың отанына оралу алғышарттары туралы	243
Рахым Н., Сәрсембина Қ.Қ. «Қазақ» газеті (1913-1918 жж.) беттеріндегі этнографиялық деректер	246
Мұхатова О.Х. «Кенесары-Наурызбай» жыры туралы	251
Гарустович Г.Н. Культурная символика периода политеизма в металлопластике Башкирских этнических групп эпохи средневековья (второй половины I-первой половины II тысячелетия н.э.)	256
Жунусова М.К., Торезжанова Н. Ж. Живая сила украшений (материалы из фонда ЦГМ РК)	262
Каратаева С.К. Кыргыз тилинин тарыхын доорлорго бөлүшгүрүү маселеси	266
Аскарлов М.М. Особенности понятия род, племя, этнос, народ и нация	269
Азизбаев С.С., Турапбаев Н.Б. Кыргыз республикасынын эл аралык спорттук байланыштарынын тарыхы жана келечектеги өнүгүүсү	272
Курбанов Г. К. истории Бухарских евреев в документах XIX – начала XX вв.	275
Ербол М., Бултбаева А.З. Қазақ музыкасындағы хассак ансамблінің орны	276
Орынбекова Ә.Ө. XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында Түркістан өлкесінде жүргізілген ғылыми зерттеу жұмыстары	277
Асанканова А.А. Усиление новой волны народного движения против власти К.Бакиева (март 2008- декабрь 2008 гг.)	281
Баудиярова Қ.Б., Исаева А.И. Неке тұрақтылығындағы білім және мәдени факторлар	287
Азизбаев С.С. Становление и развитие физической культуры и спорта в Киргизской ССР (1924 – 1940 гг.)	290
Арпентьева М.Р. Исследования современных миграций	292
Атамуратова Ф.С. Национальные ценности и их роль в жизни человека и общества	296
Ушницкий В.В. Долгий путь на родину: Якутские легенды о прародителях народа	298

Есжанова Г.Б. Қазақ халқының ою-өрнек түрлері	301
Бекназаров Р.А., Умирханқызы З. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы тұрмыстық заттар (айнаның) орны.....	302
Ибадуллаева З.Ө., Узбекбай Ә.Б. Қазақ халқындағы қамшының этномәдени қызметі.....	305
Ибрашева Ш.О. Қазақстан күрдтерінің этнотілдік ерекшеліктері	308
Бекназаров Р.А., Сақан Қ.С. Қазақ қоғамындағы түйенің рөлі және тұқымдары	313
Құралай Қ.С., Кисманова Э.А. Наурыз мейрамы	315
Валиев А.Х. Эшмухамедов А. Ш. Некоторые вопросы этнологии в условиях Узбекистана	318
Валиханова Г. По вопросу миграции уйгуров на территории Ферганской долины и их расселения	320
Аманлаев А.Х., Ақчаев Ф.Ш. Святыня “Қулписар ота” – в качестве культурного наследия узбекских и казахских народов	322
Ташбаев Ф.Э., Валиев А.Х. Некоторые особенности культуры скотоводов среднего Сырдарии.....	324
Қылышбаева М.Ж. Этнология ғылымында ақпараттық технологияларды пайдалану.....	326
АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ	329